

יד ושם של קידוש השם

איך זה שהגבורה היהודית בשנות האימה לא זכתה עד כה להנצחה מגובשת וראויה? האם יש צורך כלל במוזיאון שואה חרדי? מה צריך להיות הדגש במפעל שכזה? 5 אישים בתמימות דעים

| בנימין חנקיס |

שאלה פשוטה ומתבקשת: מדוע עדיין אין 'מוזיאון שואה חרדי'? הן חלק ניכר מן הנעקדים על קידוש שמו יתברך נמנים היו על הקהילות החרדיות מכל גווי קשת היהדות: חסידים, ליטאים, אנשי מעשה, רבנים קדושי עליון, אדמו"רים, מרביצי תורה וראשי ישיבות.

בין השנים ת"ש-תש"ה, בזמן מלחמת העולם השנייה, באותה תקופה הידועה בשם הנורא 'שואה', נכחדו עיירות שלמות ובהן קהילות קדושות ומפוארות אשר קול התורה והתפילה הדהד בהם יומם וליל. רבבות ומיליונים של עקודים הי"ד; מדוע אפוא נגרע חלקם של אלו, כאשר אין אתר מיוחד אשר ינציח פועלם ומפעלם לזכר הדורות הבאים? - - -

הרב מרדכי נויגרשל
מדובריה הנודעים
של היהדות החרדית

הגאון הרב ישראל מאיר לאו
רבה הראשי של ת"א,
'יו"ר מועצת יד ושם'

הרב דוד סקולסקי
'יו"ר גנזך קידוש השם'

דגם מבנה המוזיאון
העתידי של גנזך
קידוש ה'

גנזך שכולו קידוש השם

שמה תאמרו, בידינו תשובה ברורה: הנה, ניצב לו מכון 'גנזך קידוש השם' בעיר בני ברק המעטירה, אשר מאגד בתוכו בדיוק את המוקדים האמורים: גדלות הנפש, עוז הרוח, הדבקות בתורה ורוממות התפילה - אצל אותם קדושי עליון.

ובכן, צודקים אתם. עבודת הקודש של 'גנזך קידוש השם' מיסודו של אותו איש אשר רוח בו, הרב משה פראגר ז"ל; עבודה זו אכן נותנת מענה מיוחד לקהילות הקודש; אולם דברינו מכוונים אודות מקום מכובד אשר ימשוך אליו את הדורות הבאים.

'גנזך קידוש השם' הממלא כיום למעשה את החסר בהנצחת הדור שנכחד בתקופת השואה, ניצב לו במבנה שאינו הולם את העוצמה השוכנת בו. כבר שנים שמנהליו הנכבדים מתכננים לפרוץ ולהשתכלל גם מן ההיבט הפיזי והמבני, כאשר בשנים האחרונות ניכר כי אכן נמצאים המה לפני הישורת האחרונה.

בנקודת זמן זו, מצאנו לנכון לפנות אל מספר אישים נכבדים, כאלו אשר חוו את מאורעות אותם ימים ונושאים על עצמם אדרת של תורה; וכן נוספים המצויים בעולמה של תורה ותפוצתה בכלים המשוכללים של ימינו. ביקשנו לברר אל נכון האם אמנם דרושה הקמתו של מוסד מפואר, בבחינת 'מוזיאון שואה חרדי' אשר יאגד בתוכו את ההתנהלות המרגשת, המפעימה והייחודית של האמונים על אדני התורה בימי האימה? מה צריך להיות הדגש במוזיאון שכזה? האם ישנם חסרים שעל מוזיאון כזה למלא, ואולי גם להקפיד ולאסוף מידע על קבוצות וקהילות שעדיין לא זכו להנצחה הולמת? - - -

חמישה אישים הסבירו, כל אחד בסגנונו ומנקודת השקפתו, את נושא 'מוזיאון שואה חרדי'. תמימות דעים אחזה בכלם, על הצורך הברור באיגוד הנושא, בריכוז החומר האמוני המדהים ובהצגתו בצורה ההולמת והראויה ביותר. לגבי הסגנון, סוג ההנצחה ומהותה - נשמעו ניואנסים שונים ומרתקים:

הרב יוסף פרידלנדר

עורך הבטאון האגודאי
'דאס אידישע ווארט'

הרב מנחם כירד

דובר חסידות חב"ד
בארץ הקודש

הנשגב מכל: האמונה

”רבי, האם מותר לי להניח תפילין כעת, כשאני בגיל 12 בלבד?

הרי יתכן שלא אזכה להגיע לגיל בר מצוה...”

שיחה עם הרב דוד סקולסקי – יו”ר ‘גנזך קידוש השם’

רשות הדיבור ניתנת בראש ובראשונה לכבוד הרב דוד סקולסקי, מנהל ‘גנזך קידוש השם’, ומי שמשך עשרות שנים הינו הרוח החיה העומדת ומניעה את המפעל הגדול הזה. הגנזך, אשר כאמור משמש כבר כיום כבימת הנצחה אדירה ופוריה לגבורת הנפש היהודית בשנות הזעם ובמהלך הדורות, בהחלט משמש גל-עד ומוזיאון חרדי בפועל.

כמי שמונח בכל הווייתו בנושא זה, אין מתאים ממנו להדגיש את הראוי הדגש, לפרט את הטעון פירוט ולפרוש את השקפתו אודות ההנצחה הראויה והמכובדת לה ראויה הזווית החרדית והתורנית כפי שפיעמה דוקא באותן שנות חושך ואפלה.

”מוסד יד ושם הנודע”, מדגיש הרב סקולסקי, “הינו כמובן מוסד חיוני וחשוב בהנצחתו של דור השואה והאימה. ר’ משה פראגר, מייסד ‘גנזך קידוש השם’, ביכר להמשיל את ההנצחה הכבירה הזו לאולם ענק אשר בו תלויות תמונות, יצירות אמנות נדירות. דא עקא, שהחדר הינו חשוך ואפלולי. קשה מאוד להבחין בפרטיהן של יצירות האמנות בצורה הראויה.”

”יד ושם” הינו מפעל ענק וחשוב מאין-כמותו, אך דוקא בשל כך קשה להתמקד בנושאים מסויימים, להדגיש נקודות חשובות ולהבחין ביצירות האמנות הנדירות. כדי לתת את הדגש הראוי, יש צורך להאיר באמצעות אלומת אור ממוקדת על יצירת אמנות כזו או אחרת. או-אז ניתן להתרשם ביתר-שאת מן התמונה המוארת.”

”מבחינתנו, אלומת האור צריכה להופיע כשהיא מאירה וממוקדת על יצירת האמנות החשובה מכל: האמונה. עמידתם האיתנה של יהודים מאמינים, חסידים ואנשי מעשה, בני תורה, חרדים לדבר השם – אשר המשיכו ודבקו בו ביתר שאת וביתר עוז דווקא בשנות האופל והזעם. אלומת האור הזו ניצבת כיום בדמותו של הגנזך.”

אפילו יהודי אחד בקצה העולם...

”הן זאת ברור, כי הצורך ימ”ש גמר אומר להשמיד ולאבד ח”ו כל זכר לעם היהודי. באחד הראיונות שהעניק לכלי התקשורת התבטא כי ‘אם ישאר יהודי אחד על פני הגלובוס, הרי שהפסדתי במערכה’.”

”מה הפריע לו, להיטלר ימ”ש, יהודי אחד שישאר בעולם כולו? – שואל היה ר’ משה פראגר רטורית. מה הפריע לו, למשל, שבתומן יושב צורף יהודי ועושה מלאכתו בשקט? למה הרגיש ואף הצהיר כי יהודי אחד חי וקיים, יהיה מבחינתו תבוסה?” – - -

”דומה כי התשובה טמונה בשאלה נוספת: הכיצד התגבשה לה כמעט אומה שלמה, בעלת צבא וכוחות אדירים, נגד האומה היהודית הדלה? מדוע הושקעו משאבים כבירים רק כדי למצוא את ‘הפתרון הסופי’? כלום היה ליהודים נשק, צבא או כל התארגנות אחרת אשר יכולה היתה כלל לאיים על הצבא הגרמני? מהיכן נבע הצורך הזה, להלחם ביהודי באשר הוא, עם הכלים הכבדים ביותר?” – - -

”הנה כי כן, זו הסיבה: האמונה הפנימית. התורה הנצחית. הגרמנים ביקשו להשמיד לא רק את הגוף, אלא לאבד באמצעותו את הקשר הנצחי והאמוני השורשי. לפיכך, יהודי אחד שישרוד, מבחינתו של היטלר, יהיה המשך בשושלת הנצח, ומבחינתו מדובר בתבוסה. הוא גייס את כל כח השפעתו, את כל כובד משקלו ואת כל המשאבים שעמדו לרשותו – כדי לאבד כל זיק וזכר לאותה אומה קדושה.”

”אך דווקא שם תקוותו נכזבה. האמונה הפכה במקרים רבים לאיתנה מאי-פעם, גדלות הנפש היהודית הופיעה במלוא עוצמתה. והוא אכן הפסיד, היטלר ימ”ש. ואת ההפסד הזה, אשר בא לידי ביטוי באמצעות החוסן הנפשי והגדלות הרוחנית – בחר ר’ משה פראגר להנציח באמצעות הגנזך המפואר.”

”זכיתי לחבור אל האיש הענק הזה, ובבוא העת להיכנס לנעליו הגדולות, בניהולו ובביסוסו של המקום הייחודי הזה”, אומר הרב סקולסקי. “על פי מתווה דרכו של ר’ משה זצ”ל, אנו שמים דגש על שני היבטים עיקריים: האחד, הנצחת גבורת הנפש היהודית לא רק בתקופת השואה לבדה, אם כי היא כמובן הבסיס. לא בכדי נקרא המקום ‘גנזך קידוש השם’ – המכון למורשת ישראל’. המקום מאגד בכוונה תחילה את כל הקדוש והיקר לעם ישראל בכל הדורות, התקופות והקהילות.”

”זאת מסיבה פשוטה: האמונה לא התחילה ולא מסתיימת בתקופת הזעם האימהי. אדרבה, היא הושפעה מ-3,000 שנות אמונה ותורה, מאז אברהם העברי, דרך מעמד קבלת התורה ועד ימינו אנו. גדלות הנפש לא נתחמה אך ורק במזרח פולין; היא הופיעה והתגלתה בארועים ובתאריכים כואבים וקשים נוספים. ההנצחה הראויה הינה אפוא מכלול של מורשת ישראל באשר היא.”

ערכות לימוד ופרויקטים מגוונים

”הנקודה השניה, ואולי החשובה אף יותר מבחינת ההנצחה, קשורה להקפדה היתירה על כך שאין מדובר על מקום הנצחה פאסיבי ודומם. ככל שמדובר במורשת ישראל, בערכי התורה וגדלות הנפש – הרי שאתר ההנצחה צריך להיות דינאמי, מתפתח ופעיל.”

”לא די במדפים עמוסי-ספרים, בקירות עמוסי תמונות ובמחסנים עמוסי פרוטוקולים. החלק החשוב והמהותי הינו העברת אותם מסרים לדור הבא, לאותו דור אשר צריך ללמוד, להתחנך ולהפנים את גדלותו של הדור ההוא.”

”ואכן בגנזך אנו מקפידים שלא לשקוט על השמרים. כמובן שאיסוף, תיעוד והנצחת החומר הינם חלק עיקרי וחשוב בהתנהלותו של המכון; אולם אנו גאים בעיקר על הפעילות הענפה ופורצת הגבולות לה אנו אחראיים וזוכים.”

”כך למשל הפקנו פרויקט ייחודי הכולל עד כה ארבע ערכות לימוד עבור תלמידים ובני נוער. מדובר בערכות מוקפדות ואיכותיות ברמת גימור מתקדמת ביותר. הערכות כוללות חומר לימודי באמצעים ויזואליים, המעניקים הן למורה והן לתלמידים חוויה יוצאת דופן, מרגשת ומפתיעה בעוצמתה.”

הגנזך הפיק והוציא לאור את שלושת כרכי האנציקלופדיה “מקדשי ה'”, שנכתבו ע”י הרה”ח ר’ יחיאל גרנטשטיין ז”ל, סופר, עיתונאי וחוקר שואה, ששימש כסגן יו”ר הגנזך. בפרוייקט זה, נעשה מאמץ ללקט ולרכז מתוך אלפי ספרים, עדויות ומחקרים אודות יהודים שחרפו נפשם למות על מזבח אמונתם.

”המערך כולל ‘דרשות שעלו מן האפר’ – אודות האדמו”ר הקדוש מפיאסצנא זי”ע וקהילתו. הערכה השניה נקראת ‘ממעמקים קראתיך’ – על קהילת קובנא המפוארה. במסגרת זו מופיע גם שו”ת ממעמקים קראתיך, אותו כתב הרב אשרי מאמריקה, אשר שימש כיד ימינו של הרב שפירא – רבה של קובנא באותן שנים. מדובר בספר שאלות ותשובות מרגש ומפתיע, אשר נשאל וענה כבוד הרב.”

”מדובר בספר מצמרר בעוצמתו האמונית. כך, למשל, מופיעה שאלתו התמימה של ילד יהודי אשר פרש את שאלתו: ‘כבוד הרב, בן 12 אנכי. האם מותר לי חרף גילי הצעיר להניח תפילין? הן יתכן בהחלט שלא אזכה להגיע לגיל בר מצוה...’”

”שאלה שכזו, למשל, לא תזכה מן הסתם לאיזכור ולתחיה שלא במסגרת מיוחדת הקשורה להנצחה אמונית ושורשית של הקהילות החרדיות בימי הצר והצער. רק בשביל שאלה שכזו ראוי היה לקום מוזיאון מיוחד המוקדש להנצחה היהודית והאמונית.”

”ערכה נוספת ‘בצר ובמצוק’ מתמקדת בעיר לודז; והרביעית, מפתיעה, בכך שהיא מוקדשת ל...הולנד. שמנו לב

שימור חי ונושם

"הנה כי כן, לנו יש את זכרון העקידה שלנו. עקידת יצחק וזרעו, לזרעו ברחמים תזכור. אך זה לא פוטר אותנו, אדרבה זה מחייב אותנו ביתר שאת, בנוסף לאנדרטאות החיות גם להביא, לזכור ולהנציח את סיפורם של הערים, של הקהילות והאישים"

שיחה עם הגאון הרב ישראל מאיר לאו - רבה הראשי של ת"א, יו"ר מועצת יד ושם

בגנזך, כי האיזורים עליהם ניתן הדגש העיקרי הינן העיירות והערים המוכרות לכולנו. מחוזות אחרים, לעומת זאת, נשכחו והוסטו."

"לידינו הגיעה סיפורה המפעים של משפחת עמנואל מהולנד, דרכה אנו מספרים את סיפורה של הולנד כולה, בערכה הנושאת את השם 'כי עמנו א-ל'."

"כחלק מן המערך הדינאמי והפעיל, אנו מפיקים ערכות אורקוליות מדהימות בעוצמתן, אשר מרגשות לב כל רואה. חלק ניכר מן הערכות הללו הופקו בשיתוף המכללה לירושלים, אשר מגיעה לה תודה מרובה על הסיוע והעזרה. מדובר במסגרת מיוחדת בה צוות המכון ראיין למעלה מ-1,000 (!) ניצולים אשר שרדו את אימי השואה."

"מתוך עדויות מרגשות אלה גיבשנו נושאים מיוחדים: 'שומרים על קשר' - על מסירות הנפש להנחת תפילין. 'והיא שעמדה' - חג החירות בימים של שביה. 'בצל כנפיק' - המבוסס על יומנו המפורסם של 'הנער משה'. וכן 'מזוודה שאי-אפשר לקחת' - אודות גדלות הנפש, בה לא הצליח הצורך לפגוע."

"הפקה מיוחדת בשיתופו של מרכז בית יעקב מיסודו של הרב ליברמן, נקראת 'עלות השחר' - ומתמקדת דוקא על שארית הפליטה. מדובר במסמך דוקומנטרי מדהים ומרגש, על התקופה שאחרי."

"דומה כי גולת הכותרת של המפעל האורקולי, הינה 'אור מלובלין', בו השקיע הגנזך משאבים רבים - אשר מספר את סיפורה של ישיבת חכמי לובלין, אותה ייסד מהר"מ שפירא זצ"ל. אנו גאים על ההתעניינות המרובה לה זוכה הפרוייקט, כאשר אלפים כבר צפו בו ומעידים כי לא נותרה עין יבשה..."

...

"הנה כי כן, כשמדברים על מפעל הנצחה המתמקד בקהילות החרדיות, בגדלות הנפש, אנו מדברים על הנצחה מסויימת מאוד: פעילה, חיה, תוססת, מלמדת ומחברת. כיום, בציבור הרחב עדיין נטועה ההערה לגבורה הפיזית בלבד; אולם כמונן שהחוסן הפנימי, הגדלות הנפשיות ומסירות הנפש התורתית - ראויים להנצחה האמיתית והמכובדת בדפי ההיסטוריה שנכתבו בדם, עבור דפי העתיד השזורים זהב."

"התוכניות לעתיד הן כברות א"י. כרגע אנו נמצאים בשלב כמעט סופי להקמתו של אתר מכובד, אשר יאכלס את הגנזך במבנה נאה ומרווח, אשר יעניק אכסניה איכותית וראויה לאוצר הבלום הנמצא ברשותנו, וכמובן למבקרים המבקשים להתודע, ללמוד וכמובן לזכור, את מורשתו היהודית המפעימה של עם ישראל."

כל החורבות חיות ותוססות כאן בארץ ישראל

"ליהדות החרדית לגווניה", מדגיש הרב ישראל מאיר לאו, בעצמו ניצול שואה, "ישנם שימור והנצחה לשואה באנדרטאות חיות ולא באנדרטאות פסיביות, שקטות ודוממות. לדוגמה, יש כאן ישיבות של גור. הלוא היא גורא קלווריא. גור חיה בארץ ישראל, מחצור הגלילית ועד ערד הדרומית יש גור. גור חיה. זה יותר מאשר מוזיאון. זוהי הנצחה קיימת ומתפתחת."

"ויז'ניץ היתה בגרוסוורדיין, בסערט והיא קיימת כיום בבני ברק, בחיפה, בצפת בירושלים וכן הלאה. בעלזא, עומדת בירושלים במרכז של עולם. מעיירה בגליציה היא קמה וחיה. בירושלים, בתל אביב, באשדוד ובחיפה, וכן בבתי מדרש בחוצה לארץ יש בעלזא. שלא לדבר על ברסלב, הקיימת ומתרחבת בכל העולם. ועל חב"ד החובקת זרועות עולם. זו לא רק העיירה ליובאוויטש או לאדי. והרשימה עוד ארוכה ב"ה."

"גם בכל הקשור לעולם הליטאי, מדובר בתחיה מדהימה. כל ישיבות ליטא נמצאות כאן. נשיא ליטא הוכה בתדהמה במהלך פגישתי עמו. הוא שאל אותי מהיכן אני מכיר את כל הערים והעיירות הללו בארצו."

-אמרתי לו: "ערים בליטא?! אני בוגר ישיבת פוניבז' -פוניבז'?! שאל הנשיא, 'היכן יש בפוניבז' ישיבה?' -ענית: 'בבני ברק יש ישיבה בשם פוניבז'."

"הוא לא ידע ולא שמע על כך. יש לנו כאן בישראל את סלבדקא, נובהרדוק, מיר וטלז. יש את גרודנא וקמניץ. מה אין? כל ישיבות ליטא חיות. חצרות האדמו"רים עם הישיבות הקדושות ניצבות ותוססות. אכן, יש ליהדות החרדית דבר שאין לקהילות אחרות. אותה צורה של אנדרטה חיה, קיימת, תוססת ומחיה."

זכור ואל תשכח

"האם היהדות החרדית צריכה מוזיאון? כולנו, כל יהודי באשר הוא מצווה גם על 'זכור' וגם על 'לא תשכח' את אשר עשה לך עמלק. הלא תעשה' הוא בלב. 'הזכור' הוא בפה - כך אומר הספרי."

"אגב, מעניין כי בכל שנה, ערב ה-1 בספטמבר למניינם, הוא התאריך של פרוץ המלחמה; תמיד בשבוע לפני כן קוראים את פרשת 'כי תצא למלחמה', ובסופה את פסוקי 'זכור' את אשר עשה לך עמלק. כאשר יש לך 'לא תשכח' בלב, ו'זכור' בעשיה. אזי יש לנו גם את ההנצחה התמידית. כולל חידושי תורה של העקודים, אשר בהגייתם - שפתותיהם דובבות בקבר."

"אולם כל זה לא פוטר אותנו מלהעביר את הדברים הללו לדור הבא. כאשר הדור שלי שעבר את השואה כבר לא יהיה כדי לספר את הדברים מגוף ראשון. לכן 'גנזך קידוש השם' למשל ראה לעצמו משימה קדושה. במסגרת קריאת המכון על שמו של הרב משה פראגר ז"ל, הוזמנתי להרצות במקום, והגעתי ביחד עם האדמו"ר מגור מרן ה'פני מנחם' זי"ע שהיה אז ראש ישיבת 'שפת אמת'."

"ה'פני מנחם' אמר אז משפט מאוד חשוב. הוא טען כי לא ראוי להשתמש במונח 'שואה'. הוא הוכיח באמצעות זכרונו המופלג, כי בכל מקום בתנ"ך בו מופיע האיזכור 'שואה', הוא קשור דווקא לרשעים. 'משואת רשעים כי תבוא', 'הפלתם למשואות' ועוד. שואה."

"למה להגיד על הקדושים שלנו שנספו בשואה", שאל ה'פני מנחם, "כשהתנ"ך מקשר בדרך כלל את המונח 'שואה' עם פורענות הבאה על רשעים?". הוא הביע דעתו כי עדיף להשתמש במונח 'עקידה'."

"הנה כי כן, לנו יש את זכרון העקידה שלנו. עקידת יצחק וזרעו, לזרעו ברחמים תזכור. אך זה לא פוטר אותנו, אדרבה זה מחייב אותנו ביתר שאת, בנוסף לאנדרטאות החיות גם להביא, לזכור ולהנציח את סיפורם של הערים, של הקהילות והאישים."

"אין ספק כי ההנצחה נותנת את האפשרות להתרגש, להתחבר ולהפנים את גדלות הנפש היהודית. קל יותר להתחבר לדמות או לקהילה בצורה אישית. בלתי אפשרי לעכל דמויות ואישיות של שישה מיליון. אבל יחיד עשי לך" - אומר הנביא. מדוע לא אבל לאומי או ציבורי? מכיון שכשמדובר במשהו כללי, קשה להתחבר אליו. כאשר מתמקדים בדמות או קהילה יחידה, החיבור הרבה יותר רגשי, ייחודי ונעלה."

"בישיבת 'חיי משה' ע"ש אבי הרב משה חיים לאו זצ"ל - רבה של פיוטרקוב אשר נעקד על קידוש השם; בישיבה הזו שעומדת להבנות בעז"ה בירושלים, אנחנו עומדים להקים אתר הנצחה מיוחד שיועד לרבנים, אדמו"רים וראשי ישיבות שנספו בשואה."

"ברור, כי נושא ההנצחה של גדלות הנפש, הקהילות התורניות, נמצא בציפור נפשנו, וראוי לקבל ביטוי נוסף, מעבר לתחיה המחודשת והפורחת לה זכינו בחסדי שמים; גם באמצעות זכרון מן העבר המחבר את ההווה ומגשר אל העתיד."

גבורת הרוח

"הנצחת הרוח היהודית היא אשר צריכה לעמוד במרכזו של מפעל הזכרון. חשוב גם להתמקד בקהילות ובאישים שפחות ידוע מה עלה בגורלם, דוגמת חסידי חב"ד"

שיחה עם

הרב מנחם ברוד,

דובר חסידות חב"ד בארץ הקודש

"בוודאי", אומר הרב מנחם ברוד, "הקמתו של מוזיאון חרדי לתקופת השואה תתקן עוול היסטורי. הן כיום המושג 'גבורה' בהקשרן של שנות הזעם נתפס בקרב הציבור הרחב כחוסן פיזי או גילויי אומץ דוגמת מרד או התארגנויות שונות."

"כמובן שגם לכך צריך גבורה; אולם הגבורה האמיתית והשורשית, זו המתייחסת לשמירת המצוות בימי האופל, למסירות נפש על לימוד תורה, להתגברות הרוח ולגדלות הנפש; כל אלה אינן מקבלות את הביטוי הראוי."

הגבורה העיקרית - גבורת הרוח

"הגבורה הפיזית עולה על נס בעוד שהגבורה העיקרית - גבורת הרוח והאמונה - נותרה בצל. אמנם הופיעו יצירות ספרותיות על הנושא, אך עדיין ישנו חסר במתן הדגש על קהילות ואישים שומרי תורה ומצוות, כאשר הזרקור יופנה לגבורה הנפשית וההרואית עבור התורה, המצוות והאמונה."

"הקמתו של מהלך כזה, אשר יתמקד בקהילות החרדיות ובאישים התורניים, יתן גם מענה לדמויות שלא נעשתה לגביהן עבודת מחקר. כך, למשל, בחב"ד גם לא ידוע די הצורך על מקומה של החסידות והחסידיים בתקופת השואה. מתן הדגש בהחלט יכול להאיר את הזוויות הבלתי ידועות אך החשובות והעקרוניות הללו."

העבר עבור העתיד

"חובה עלינו ללמוד מדור שלם שנמחק. מחוליה שלמה שחסרה בשרשרת הדורות. זו מטרתה של ההנצחה וזהו ייעודה"

שיחה עם

הרב מרדכי נויגרשל,

מדובריה הנודעים של היהדות החרדית

"הנושא של מוזיאון והנצחה הוא אחד הדרכים לזכור ולהזכיר", מסביר הרב מרדכי נויגרשל. "כמובן שכבר כיום ישנו את 'גנזך קידוש השם' המתאפיין במימד התורני, הרוחני והערכי."

"חשוב להקדיש מחשבה מרובה מהי הדרך הנכונה למהותה של הנצחה, אולם לגבי השאלה העקרונית האם הציבור החרדי אמור לזכור ולהנציח, התשובה היא בוודאי חיובית, וזאת משתי סיבות: לזכור את העבר ולהנציח עבור העתיד."

עמלק שבכל דור

"אבי ז"ל שאל פעם: מדוע בכל מצוות הזכירה, זכירת מעשה מרים, שבת וגם יציאת מצרים, כתוב שיש מצוה לזכור; רק במצוות זכירת עמלק מופיע לא-רק 'זכור' אלא גם 'לא תשכח'. הסביר אבי, כי דברים רעים אדם מטבע ברייתו מעדיף לשכוח. לכן התורה מצווה ומדגישה בכפליים, גם זכור וגם לא תשכח."

"הקב"ה מביא דברים לעולם כדי שנלמד מהם. אחרת, הוא אומר 'לשוא הכיני את בני, מוסר לא לקחו'. ברור שצריך ללמוד. ומעבר לזה, צריך להנציח. האדמו"ר מסלונים אמר כי אחד האסונות הגדולים שנבעו מן השואה היתה שנמחק דור שלם. חוליה שלמה בשרשרת המעבירה את התורה מדור לדור. הרי כל התורה כולה עוברת מאב לבן מאז נתינתה בסיני. אנחנו צריכים לגשר על החוליה החסרה. לפיכך אנו מצויים וצריכים להנציח, לתעד, לשמר וללמוד את הדור ההוא שאבד."

"לכן, חשוב ראשית, להנציח ולשמר את זכר הקהילות כפי שהיו טרם השואה. זו החוליה החסרה אותה שומה עלינו להשלים. לגבי הנצחת הארועים בשואה עצמה, כבר אמר הגאון רבי יצחק הוטנר זצ"ל, כי אין טעם לבוא לאומות העולם בתביעות, בתואנות ובדרישות - אם קודם לכן, אנו לא מפנימים בעצמנו את הכאב הנורא שהתרחש; אך בעיקר את גבורת הרוח שפיעמה דוקא באותן שנות אימה. כאשר אנו מגיעים זקופים ומגובים באותה גדלות, יש לנו עם מה לבוא ובמה להרשים את שאר האומות."

"ואכן, מוזיאון הנצחה שכזה אמור לדעתי להתמקד בשני מישורים: מחד - גבורת הרוח היהודית ומאידך - פשיטת הרגל של התרבות האירופאית ושל האומות בכלל, כאלה אשר שיתפו פעולה והמיטו את האסון הנורא בתולדות עם ישראל."

"חשוב להבין וליישם, כי ההנצחה מיועדת כדי להראות איך יהודים עבדו את השי"ת בתנאים הנוראים דאז, וללמוד עד כמה עובדות אלה מחייבות אותנו, בתנאים האחרים לגמרי ב"ה בהם אנו נמצאים, לעמול וליישם בכפל כפליים."

הגברת המודעות

"מכון 'גנזך קידוש השם' עושה עבודה נפלאה בנושא. שכלול המקום והרחבתו הינם חובת המציאות ויתרמו רבות למפעל ההנצחה כולו"

שיחה קצרה עם

הרב יוסף פרידנזון,

עורך הבטאון האגודאי 'דאס אידישע ווארט'

הרב יוסף פרידנזון - הינו יהודי ישיש אשר עבר אף הוא את מאורעות השואה, ומשמש מזה עשרות שנים כעורך הבטאון האגודאי 'דאס

אידישע ווארט' בארצות הברית. ממשרדו המרוחק, מעלה הרב פרידנזון על נס את עבודתו הנפלאה של 'גנזך קידוש השם'.

כל שכלול ותוספת - מביאים למודעות נוספת

"בהחלט ראוי לפתח את המכון ולהביאו לשיאים חדשים. מיקום הגנזך במוזיאון ראוי, תחת יצירת המודעות הראויה לפעילות העניפה ולהנצחה הייחודית - חשובים ביותר. פיתוח שכזה ייצור התעניינות רבה בקרב שדרות הציבור, ובוודאי אף יגרום להמשך שכלול המחקר, ההנצחה והגברת המודעות."

לסיכומם של דברים:

עושה רושם כאמור כי הכל תמימי דעים באשר להנצחת היהדות התורתית באמצעות מוזיאון או אתר מיוחד המיועד עבור הציבור החרדי, המתמקד בציבור זה בשנים ההם, והמנחיל את מורשת האמת לדורות הבאים.

נקווה כי אכן יכונן המקום הזה, יחד עם כינונו של בית המקדש ובואו של משיח צדקנו, או-אז יקומו ישני עפר, יקיצו ויוכלו לספר לנו בעצמם את המאורעות. אנו מצידנו בהחלט נלמד את העבר, נפנים וניישם ביתר שאת וביתר עוז, בהווה ובעתיד.